

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ผู้ใดได้ครอบครองดินแดนตะวันออกกลางเป็นผู้ครอบโลก;
และผู้ใดมีผลประโยชน์ในโลกย่อมพยายามนำตนเองเข้าไปใกล้ภูมิภาคตะวันออกกลาง”

อัลเบริท ชูนานี¹

ภูมิภาคตะวันออกกลางตั้งอยู่ระหว่างตรงกลางของทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ครั้งหนึ่งรู้จักกันในชื่อว่า ตะวันออกไกล หรือเรียกง่าย ๆ ว่า “ตะวันออกกลาง” ดินแดนตะวันออกกลางนั้นมีการกำหนดบริเวณกันอย่างไม่แน่นอน บางสถาบันหมายถึงประเทศไทย ทั้งหมด คือ จากมอรอกโกลีนโธนีเชียและจากศูฎานถึงอุซเบกิสถาน ในขณะที่นกรัฐศาสตร์บางคนหมายถึงดินแดนวงจันทร์สมบูรณ์ (The Fertile Crescent) คือ บริเวณอิรัก ซีเรีย เลบานอน และอิรัก ทำการที่ภูมิภาคนี้เป็นจุดตัดระหว่างทวีปทั้งสาม² และมีน้ำมันซึ่งเป็นพลังงานอันมีคุณค่าของโลกส่งผลให้ดินแดนแห่งนี้เป็นที่น่าสนใจและเป็นที่น่าหมายปองของนานาประเทศ

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่น่าดึงดูดและทรัพยากรที่น่าต้องตาต้องใจของภูมิภาคตะวันออกกลางส่งผลให้ดินแดนแถบนี้กล้ายเป็น “ดินแดนอันร้อนระอุเบรีบ” ให้ดังนั้นเดือด (Hot Pot) ของโลกอันเนื่องมาจากการแทรกแซงของชาติต่าง ๆ เพื่อแย่งชิงสิทธิ์การครอบครองในภูมิภาคดังกล่าวเพื่อผลประโยชน์ของตนเองด้วยการใช้ข้ออ้างทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นในอดีตที่

¹ Richard Haas, “The new Middle East,” Foreign Affairs, <<http://www.foreignaffairs.org/20061101faessay85601/richard-n-haass/the-new-middle-east.html>>, November/December 2006.

² จรัญ มะลูลีม, บทนำแห่งตะวันออกกลาง, (กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), น. 2-3.

³ จรัญ มะลูลีม, เอเชียตะวันออกศึกษา: ภาพรวมทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, (กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 55.

อังกฤษและฝรั่งเศสอ้างเหตุทางด้านมนุษยธรรมในการช่วยเหลือชาว阿拉伯ในภัยจากกลุ่มน้ำชาีนำโดย อิตเลอร์จึงจำเป็นต้องอพยพชาวเยวมตั้งถิ่นฐานในดินแดนปาเลสไตน์ หรือข้ออ้างในปัจจุบัน คือ การช่วยให้ชีวิตรอดเพื่อเป็นต้นแบบของประเทศชาชิปไตยในภูมิภาค เป็นต้น และแม้ว่าโลกจะก้าวข้ามมาถึงศตวรรษที่ 21 ความรุนแรงก็ยังคงเป็นวิถีทางในการหาทางออกของความขัดแย้งในภูมิภาค ทั้งนี้ สรุสุกเมริกาเป็นประเทศหนึ่งที่เข้าไปพัวพันในเกื้อหนุนทุกกรณี

หัวใจของความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์อยู่ที่เรื่อง “ดินแดน” เป็นสำคัญโดยเป็นการพิพากันระหว่างผู้มาเยือนที่ต้องการได้ดินแดนและผู้อยู่ก่อนที่ต้องการปกป้องดินแดนของตน แต่อย่างไรก็ได้ ความขัดแย้งนี้เมื่อได้ปักหมุดตั้งแต่การเริ่มอพยพเข้ามาของชาวเยวในดินแดนปาเลสไตน์ ในระยะต้น ๆ ชาวอาหรับกับชาวเยวต่างอยู่ร่วมกันอย่างสันติ แต่หลังจากขบวนการไซอุนนิสม์ (Zionism) เกิดขึ้นในต้นศตวรรษที่ 20 และดึงดันที่จะเข้ามารอ卜ครองผืนแผ่นดินที่ชาวปาเลสไตน์ตั้งรกรากอยู่ให้ได้ ส่งผลให้ชาวอาหรับที่อาศัยอยู่ในปาเลสไตน์คัดค้านความพยายามในการเข้ามาของชาวเยว เพราะถือว่าตนได้ครอบครองปาเลสไตน์มาช้านานแล้วและกำลังอยู่ในปาเลสไตน์ในตอนนั้นด้วยจึงไม่อาจยินยอมให้ชาวเยวเป็นเจ้าของประเทศได้⁴ ในขณะที่ชาวเยวอ้างพวจนะของพระผู้เป็นเจ้าที่ประสังค์จะให้พวจเข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนนี้ และจากความเห็นที่ไม่ตรงกันดังกล่าวได้ลุกมาเป็นความตึงเครียดและกลายเป็นความขัดแย้งในปัจจุบัน

ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวมิได้เป็นความขัดแย้งระหว่างชาวเยวกับชาวปาเลสไตน์เท่านั้น หากแต่เป็นปัญหาของโลกที่ประเทศมหาอำนาจต่างให้ความสนใจและเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องจัดการร่วมกัน⁵ ในกรณีสหสุกเมริกาถือเป็นประเทศที่ใส่ใจและให้ความสำคัญกับปัญหานี้มากเป็นที่สุดหลังจากที่อังกฤษได้ถอนตัวออกจากดินแดนไปแล้ว โดยจัดให้มีการประชุมสันติภาพ

⁴ จรัญ มะลูลีม, “ความขัดแย้งระหว่างอาหรับ-อิสราเอล,” อัล-ยิดายะห์ online, <<http://org.muslimthai.com/jam-iyatul>>, ฉ. 6 ปีที่ 1 ธันวาคม 2543-มกราคม 2544.

⁵ Robert O. Freedman, World Politics and the Arab-Israeli Conflict, (New York : Pergamon Press, 1979), p. 1.

และมีกระบวนการสันติภาพเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลกับอหารับ ทั้งนี้การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการรักษาสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในแต่ละยุคสมัยนั้นมีเป้าหมายเดียวกันโดยมุ่งไปที่ผลประโยชน์ในเรื่องน้ำมันและการสนับสนุนการ经商อยุ่งของลัทธิไซอุนนิสต์ในภูมิภาคตะวันออกกลาง เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ แต่สิ่งที่ต่างกันในแต่ละสมัยประยานาธิบดี คือ ลักษณะของการดำเนินนโยบายของประยานาธิบดีแต่ละคนที่แตกต่างกันส่งผลให้ผลลัพธ์ของการเจรจาและท่าทีของประเทศคู่พิพาทที่ตอบสนองต่อกระบวนการสันติภาพมีความแตกต่างกัน

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาว่าปัจจัยใดที่เป็นตัวกำหนดให้ลักษณะของการดำเนินนโยบายสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในสมัยประยานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (William J. Clinton: 1993-2001) กับประยานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush: 2001 - 2007) มีความแตกต่างกัน และผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินนโยบายที่ต่างกันส่งผลกระทบอย่างไรต่อกระบวนการสันติภาพ ต่อประชาชนในดินแดนพิพาท ต่อภูมิภาคตะวันออกกลางและต่อลูก

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเบริยบเทียบปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดลักษณะการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในสมัยประยานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (William J. Clinton: 1993-2001) กับประยานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush: 2001- 2007)

2. เพื่อทราบถึงผลกระทบของการดำเนินนโยบายสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ที่มีต่อประชาชนในดินแดนพิพาท ต่อสหรัฐฯ และต่อลูก

3. เพื่อทราบถึงแนวโน้มของนโยบายของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคิดเรื่องการตัดสินใจ (Decision-making)⁶

แนวคิดเรื่องการตัดสินใจ (Decision-making) ของマイเคิล บรีเชอร์ (Michael Brecher) เป็นตัวแบบที่นำมาจากปัจจัยนำเข้า-กระบวนการกรองนโยบาย (Input-Process-Output) ที่ศึกษาการทำงานของระบบหนึ่ง ๆ และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สภาพแวดล้อม โครงสร้าง และกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในกรอบการทำงานของระบบเพื่อให้ได้นโยบายอุดมมา นั่นก็คือปัจจัยที่นำเข้าระบบเพื่อสร้างผลลัพธ์ โดยแนวคิดนี้จะสะท้อนให้เห็นว่าการทำงานของระบบมีผลวัตถุอย่างไรบ้าง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ชั้นบีชอร์เรียกว่า Settings ก็คือกลุ่มของปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและอาจจะกระทบต่อพฤติกรรมภายนอกของรัฐซึ่งประกอบด้วย

ปัจจัยนำเข้า (Input)

1. สภาพแวดล้อมเชิงปฏิบัติการ (The Operational Environment) หมายถึง

สภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินอยู่และเกิดขึ้นจริง ซึ่งจะกำหนดขอบเขตให้ผู้ตัดสินใจต้องดำเนินการตัดสินใจต่อไป

1.1 ปัจจัยภายนอก (The External Factors) หมายถึง เงื่อนไข สถานการณ์ ลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏภายนอกความเชื่อตัว ประกอบไปด้วย

1.1.1 ระบบโลก (The Global System) หมายถึง ระบบปฏิสัมพันธ์ของระบบระหว่างประเทศทั้งหมด โดยที่ตัวแสดงต่าง ๆ หรือรากฐานความไม่เท่าเทียมกันในการกำหนดพัฒนาร่วมกัน รูปแบบปฏิสัมพันธ์ในระดับโลกแบ่งเป็น

- ความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจที่มีอุดมการณ์ต่างกัน เช่น สหภาพโซเวียตและสหราชอาณาจักร

⁶ เสาวภาคนย์ เตชะสาย, “นโยบายต่างประเทศของไทยต่อกลุ่มประเทศในโดจินในสมัยรัชกาล พลเอกชาติชาย ชุณหสวัสดิ์,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2533,) น. 8-16.

- พฤติกรรมขององค์กรระดับโลก เช่น UN และสาขาหน่วยต่าง ๆ
- ความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจและประเทศโลกที่สาม เป็นต้น

1.1.2 ระบบย่ออย (Subordinate System) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค หรือในทวีปเดียวกัน เช่นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

1.1.3 ระบบย่ออยอื่นๆ (Subordinate Other System) หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ของรัฐต่าง ๆ ที่มาร่วมตัวกันในระดับภูมิภาคหรือกลุ่มระหว่างประเทศ เช่น NATO

1.1.4 ความสัมพันธ์ทวิภาคีที่โดดเด่น (Dominant Bilateral Relations) หมายถึง ความสัมพันธ์ที่สำคัญระหว่างรัฐกับมหาอำนาจ เช่น โซเวียต หรือสหราชอาณาจักร ที่มีบทบาทอิทธิพลเหนือรัฐ

1.1.5 ความสัมพันธ์ทวิภาคี (Bilateral System) หมายถึง รูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ 2 รัฐ ยกเว้นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศมหาอำนาจ

ระบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดจะมีอิทธิพลต่อการแสดงผลติกรรมของรัฐ และสร้างนโยบายทางเลือกต่าง ๆ ที่เปิดต่อผู้ตัดสินใจด้านนโยบายต่างประเทศ โดยผ่านทางสภาพแวดล้อมเชิงจิตวิทยาของผู้ตัดสินใจเป็นสำคัญ

1.2 ปัจจัยภายใน (The Internal Factors) ได้แก่

1.2.1 ขีดความสามารถทางทหาร (Military Capability) หมายถึง ขีดความสามารถและประสิทธิภาพทางทหารของรัฐ รวมทั้งความสามารถในการจัดตั้งกองกำลังจากรัฐอื่น

1.2.2 ขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ (Economic Capability) หมายถึง กำลังทรัพย์ขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของรัฐ ทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ ความชำนาญทางเทคโนโลยี/วิทยาศาสตร์ ฐานะทางการเงินของรัฐ รวมทั้งจำนวนทรัพยากรม努ชย์ของรัฐที่มีอยู่ทั้งหมด

1.2.3 โครงสร้างทางการเมือง (Political Structure) ได้แก่ สถาบันทางการเมือง รัฐธรรมนูญ องค์กรต่าง ๆ ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ระบบการเมืองที่ต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจนโยบายต่างประเทศที่ต่างกัน เช่น รูปแบบการปกครอง ลักษณะการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับนักการเมือง เสถียรภาพของระบบการเมือง เป็นต้น

1.2.4 กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups) หมายถึงกลุ่มผลประโยชน์ที่มีมากน้อยและหลายรูปแบบที่เข้ามามีส่วนร่วมและทำหน้าที่ต่างกันในกระบวนการตัดสินใจของรัฐ ในประเดิมเฉพาะที่สนใจเป็นพิเศษ และทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศ 2 แบบ คือ ช่วยส่งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปยังผู้ตัดสินใจ เช่นกลุ่มธุรกิจ หรืออาจจะเป็นการสนับสนุนนโยบายของผู้ที่มีอิทธิพลในระบบ

1.2.5 กลุ่มคู่แข่งทางการเมือง (Competing Elites) หมายถึงกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลหรืออาจแข่งขันทางการเมือง เช่น พรรคร้ายค้าน ที่มีความสามารถและความสันทัดในการดำเนินการซึ่งจะเป็นการสนับสนุนหรือแข่งขันกับกลุ่มหลักที่มีบทบาทในการดำเนินนโยบายอย่างชัดเจน

1.2.6 การสื่อสาร (Communication) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่จะเข้าถึงผู้ตัดสินใจโดยผ่านทางการสื่อสาร ในการวิเคราะห์จึงต้องพิจารณาถึงเครือข่ายการสื่อสารภายในการเมือง การเข้าถึงกระบวนการสื่อสารอย่างเพียงพอ ความถูกต้อง วัตถุประสงค์ของกระแสข่าวที่ส่งไปยังผู้ตัดสินใจโดยผ่านทางสื่อมวลชน รายงานทางการต่าง ๆ การเผยแพร่หน้าแบบตัวต่อตัว

2. สภาพแวดล้อมเชิงจิตวิทยา (Psychological Environment) หมายถึง อิทธิพลทางจิตวิทยา เช่น บุคลิกภาพและค่านิยมที่มีต่อผู้ตัดสินใจ และมีผลกระทบต่อการตัดสินใจ การตีความสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นของผู้ตัดสินใจ โดยแบ่งเป็น

2.1 ตัวกรองทัศนคติ (The Attitudinal Prism) หมายถึง ทัศนคติของผู้นำต่อสถานการณ์ในโลก รวมทั้งต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทางภายในและภายนอก ซึ่งเป็นกระบวนการภายในจิตใจของผู้นำ อันประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ตัว คือ

2.1.1 ตัวแปรทางสังคม (Societal Setting) ได้แก่ แนวความคิดทางด้านอุดมการณ์ ประเพณี มรดกทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.1.2 ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพ (Personality Factors) ได้แก่ ลักษณะเฉพาะส่วนตัวของผู้ตัดสินใจ เช่น บุคลิกภาพ ท่าทาง การแสดงออก อันเป็นผลจากการได้รับการเลี้ยงดูมาตั้งแต่วัยเด็ก ปัจจัยนี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบบนาทของผู้ตัดสินใจขณะดำรงตำแหน่ง

อิทธิพลของทั้งสองปัจจัยจะสร้างการคัดเลือก กลั่นกรอง การรับรู้ และทัศนคติการมองการตีความสภาพแวดล้อมของผู้ตัดสินใจ

2.2 จินตภาพของผู้นำ (Elite Images) หมายถึง ภาพการมองของผู้ตัดสินใจต่อปรากฏการณ์ภายนอกที่กำลังเกิดขึ้น โดยถือว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจมาก ผู้ตัดสินใจจะตัดสินใจโดยการรับรู้สถานการณ์ ตีความประเมินความจริงตามทัศนคติ ค่านิยม อุดมการณ์ ประสบการณ์ส่วนตัว แล้วจึงตัดสินใจออกมาเป็นนโยบาย ดังนั้น จินตภาพที่ผู้ตัดสินใจมีจะสร้างกรอบทางจิตวิทยาเพื่อการตัดสินใจ

กระบวนการในการกำหนดนโยบาย (Process)

บรีเซอร์เห็นว่าในการศึกษาควรจะมีการแยกแยะนโยบายต่างประเทศออกเป็นประเด็นต่าง ๆ (Issues area) ตามแนวคิดของ เจมส์ เอ็น. รอสนาว (James N. Rosenau) โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ

1. ประเด็นทางความมั่นคง-การทหาร (The Military-Security) เกี่ยวข้องกับความรุนแรง การใช้กำลัง รวมทั้งการเป็นพันธมิตร อาวุธยุทธิปกรณ์ และการรับรู้ของผู้นำเกี่ยวกับภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ

2. ประเด็นทางการเมือง-การเมือง (The Political-Diplomatic) ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ของนโยบายต่างประเทศภายในสภาพการเมืองระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น แต่ไม่เกี่ยวกับความรุนแรง การใช้ทรัพยากรัฐธรรมชาติ หรือประเด็นทางด้านภัยธรรม

3. ประเด็นทางด้านการพัฒนา-เศรษฐกิจ (The Economic-Development) เกี่ยวกับการครอบครองทรัพยากร เช่นการค้า ความช่วยเหลือ การลงทุนของต่างชาติ และการพัฒนาชาติโดยรวม

4. ประเดิ้นทางวัฒนธรรม-สถานะ (The Cultural-Status) เกี่ยวกับวัฒนธรรม การศึกษา การแลกเปลี่ยนทางวิทยาศาสตร์ และการรับรู้ของผู้ตัดสินใจในสถานภาพของรัฐของตน ในระบบโลกหรือในระบบย่อย เป็นเรื่องของจินตภาพของผู้ตัดสินที่มีต่อรัฐตน

ประโยชน์ของการแบ่งเป็นประเดิ้นต่าง ๆ จะช่วยในการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศ และการตั้งสมมุติฐาน โดยการอธิบายกระบวนการตัดสินใจของผู้นำและเจ้าลีกในเนื้อหาของแต่ละปัญหานั้น ๆ ด้วย และด้วยทั้ง 4 ประเดิ้น การตัดสินใจจะประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ (The Strategic Decisions) เป็นการแสดงถึงนโยบายที่ก้าวแรกและมีผลกระทบสำคัญต่อการตัดสินใจทั้งหมด รวมถึงระยะเวลาของผลกระทบ และกลุ่มของการตัดสินใจเพื่อนำนโยบายไปใช้ประโยชน์

2. การตัดสินใจเชิงยุทธวิธี (The Tactical [specific] Decisions) คือการนำเอกสารตัดสินใจในข้อแรกไปปฏิบัติและถูกปรับปรุง ปรับแนวทางเพื่อตอบสนองต่อความต้องการภายใน หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เป็นการตัดสินใจทางการเมืองที่เฉพาะ

ปัจจัยส่งออก (Output)

ในที่นี้หมายถึง นโยบายที่ออกมากจากตัวแบบที่กล่าวข้างต้น อันถือว่าเป็นผลกระทบของทางเลือกทั้งต่อประเดิ้นเฉพาะและต่อระบบนโยบายต่างประเทศทั้งหมด สิ่งที่ออกมากจากระบบขั้นสุดท้ายนั้นก็คือ การตัดสินใจออกมาเป็นนโยบายของรัฐนั้นเอง จากนั้นก็นำเสนอโดยที่ได้นำไปปฏิบัติใช้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง และเมื่อปฏิบัติไปแล้วก็จะเกิดปฏิกริยาต่อกลับ (Feedback) ย้อนกลับมาสู่ระบบปัจจัยนำเข้า (Input) ต่อไป ปฏิกริยาจากการดำเนินนโยบายของรัฐนั้นมีได้ทั้งในแง่การสนับสนุนและการไม่เห็นด้วย และปัจจัยตัวหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลต้องปรับเปลี่ยนแนวทางนโยบายหรือการปฏิบัติในคราวต่อไป

การใช้ทฤษฎีการตัดสินใจในการวิเคราะห์งานวิจัย

ทฤษฎีดังกล่าวมีข้อดี คือ ได้จำแนกปัจจัยต่าง ๆ อย่างชัดเจนทำให้ง่ายต่อการศึกษา แต่อย่างไรก็ดี ก็ยังมีข้อจำกัด กล่าวคือ การที่มีจำนวนตัวแปรมาก และการเข้าถึงข้อมูลของบางตัวแปรเป็นสิ่งที่ไม่อาจทำได้ในเวลาอันจำกัด⁷ ดังนั้นในการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดลักษณะการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการรัฐติดภารอิสราเอล-ปาเลสไตน์ ในสมัยประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (William J. Clinton: 1993-2001) กับประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush: 2001-2007) นั้น ผู้ศึกษาได้ใช้ทฤษฎีดังกล่าวเป็นตัวแบบในการวิเคราะห์โดยใช้ปัจจัยภายในและภายนอกในการเปรียบเทียบหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการรัฐติดภารอิสราเอล-ปาเลสไตน์เพื่อดูว่าปัจจัยเหล่านั้นส่งผลให้ลักษณะการดำเนินนโยบายของประธานาธิบดีทั้งสองแตกต่างกันอย่างไร โดยมิได้ลงลึกถึงกระบวนการกำหนดนโยบายและปัจจัยส่งออก นอกจากนี้ เนื่องด้วยเวลาที่จำกัด และความหลากหลายทางด้านปัจจัยของตัวทฤษฎี ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาเพียงบางปัจจัยที่สามารถเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลสำคัญ มองเห็นได้ชัดเจน และเป็นรูปธรรมในการวิเคราะห์ภาคันพินิจบัญ

⁷ Patrick M. Morgan, Theories and Approaches to International Politics: What Are We to Think?, 4th edition, (U.S.A. Transaction Publishers, March 1987), pp. 149-150.

2. แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest)⁸

ผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นแนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เราสามารถศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายต่างประเทศได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากนโยบายต่างประเทศที่แต่ละรัฐกำหนดขึ้นมาเพื่อดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันนั้นประกอบด้วยวัตถุประสงค์ที่หลากหลายและถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้ตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของแต่ละรัฐ ดังนั้น การเข้าใจแนวคิดดังกล่าวอย่างลึกซึ้งและถูกต้องย่อมนำไปสู่การตัดสินใจในการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้ตรงจุดและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้ประชาชนระหว่างประเทศสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ...ด้วยเหตุนี้ ผลประโยชน์แห่งชาติจึงเปรียบเสมือนเป็นคำตอบเบื้องต้นสำหรับปัญหาวิกฤตการณ์การเมืองระหว่างประเทศ โดยที่สำคัญไป เพราะมีความหมายครอบคลุมกว้างขวางและมีเหตุผลเพียงพอในการอธิบาย โดยหากเรามองพฤติกรรมของมนุษย์ที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมและขยายพูดต่อไปในดังกล่าวขึ้นเป็นพฤติกรรมระหว่างรัฐ โดยเปรียบว่าเป็นเสมือนบุคคลิกจะเห็นได้ว่าแต่ละรัฐย่อมแสวงหาและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ⁹

ผลประโยชน์แห่งชาติ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความต้องการ ความประณญาและความจำเป็นสูงสุดของชาติ เช่น การอยู่รอด เอกราช ความมั่นคง เกียรติภูมิ ความอยู่ดีกินดี เป็นต้น ผลประโยชน์ของชาติเป็นรากฐานในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศ ประกอบด้วย

1. การรักษาให้ประเทศอยู่รอดเป็นเอกราช
2. การปกป้องคุ้มครองความมั่นคงของชาติ
3. การส่งเสริมการกินดีอยู่ดีของส่วนรวม
4. การรักษาและเพิ่มพูนเกียรติภูมิของชาติ

⁸ บรรจุ บุรวัฒน์, “ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอินเดียและปากีสถาน : ปัญหาแคชเมียร์ระหว่างปี ค.ศ. 1980-1990,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538,) น.10.

⁹ พิชัยพันธ์ ชาญภูมิດ, “ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest),” วิทยสารัญมณี 42 (2528), น. 258-259.

5. การรักษาและขยายอำนาจของชาติ
6. การปกป้องและเผยแพร่คุณมกการณ์ของชาติ
7. การส่งเสริมสันติภาพและความสงบเรียบร้อยภายในภูมิภาคและโลก

ดังนั้น ประเทศไทย ฯ จึงจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายที่ง่ายแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. คุณค่าและผลประโยชน์หลักของชาติ ประกอบด้วยการรักษาเอกสารและความมั่นคงของชาติ
2. เป้าหมายระดับกลาง หมายถึงการส่งเสริมผลประโยชน์ของการกินดีอยู่ดี เกี่ยวกับภูมิของชาติ และอำนาจของประเทศ
3. เป้าหมายระดับยาว หมายถึงการเผยแพร่คุณมกการณ์ การส่งเสริมสันติภาพและสติยภาพระดับภูมิภาคและระดับโลก

การใช้แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติในการวิเคราะห์งานวิจัย

ในการศึกษาครั้นนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวความคิดผลประโยชน์แห่งชาตินี้มาใช้เชิงตัวเป้าหมายของสหรัฐฯ ที่มุ่งเน้นเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติมากกว่าการส่งเสริมให้เกิดสันติภาพในภูมิภาคตะวันออกกลางหรือโลก

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาของภาคนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของลักษณะการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในสมัยของประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (William J. Clinton: 1993-2001) กับประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush: 2001-2007) และผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสหรัฐฯ ในกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ทั้งต่อดินแดนที่เป็นกรณีพิพาทต่อสหรัฐฯ และต่อโลก

สมมุติฐานในการศึกษา

1. ลักษณะการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในสมัยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush: 2001-2007) ขาดการประนีประนอมกว่าในสมัยของประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (William J. Clinton: 1993-2001) ซึ่งผลของการดำเนินนโยบายลักษณะดังกล่าวอาจนำมาซึ่งความรุนแรงอันสามารถนำไปสู่การทำให้เกิดสงครามมากกว่าสันติภาพได้

2. ปัจจัยภายในของสหรัฐฯ ที่สนับสนุนให้สหรัฐฯ จำต้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ของตนเอาไว้มือทิพลทำให้การเจรจาในกระบวนการสันติภาพของประธานาธิบดีทั้งสองไม่ได้ดีบัน្ត nao อย่างที่ควรจะเป็น แม้ก่อประชานาธิบดีทั้งสองจะมีลักษณะของการดำเนินนโยบายที่แตกต่างกันก็ตาม

วิธีการศึกษาและการเก็บข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Documentary Research) โดยใช้ข้อมูลในการศึกษา 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ ผลงานการณ์ ข้อตกลงและเอกสารอื่น ๆ ของรัฐบาล คำปราศรัย สุนทรพจน์ บทสัมภาษณ์ และบทความแสดงความคิดเห็นของผู้นำหรือผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบาย ข้อมูลสถิติ ข้อมูลอ้างอิงจากหน่วยงานกลางที่เชื่อถือได้

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และงานวิเคราะห์ของนักวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากวารสาร บทความ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะเป็นเชิงวิเคราะห์ ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ในอินเตอร์เน็ต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาและค้นคว้าผู้ศึกษา漾ไม่พบงานวิจัยหรือการศึกษาใด ๆ ที่ศึกษาเปรียบเทียบลึงลักษณะการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในสมัยประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (William J. Clinton: 1993-2001) และประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush: 2001-2007) ดังนั้น ในเบื้องต้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง แต่ในการดำเนินการภาครวม จะมีการศึกษาข้างอิงทั้งข้อมูลปัจจุบันและทุกติยภูมิต่อไป

1. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง นโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ต่ออิรัก: 1997-2000 โดยนายชาญชัย คุ้มปัญญา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาต่ออิรักในสมัยประธานาธิบดีคลินตัน โดยมีรูปแบบการศึกษาที่ก้างและครอบคลุม เริ่มต้นจากการศึกษา รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แล้วไล่ลงมาเรื่อย ๆ คือ วัตถุประสงค์ที่ต้องการ จากบทนำของรัฐธรรมนูญ ผลประโยชน์แห่งชาติและยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ มีความเชื่อมโยงกันอย่างสำคัญต่อการศึกษานโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่ออิรักในสมัยประธานาธิบดี คลินตันนั้น คือ ยุทธศาสตร์การเข้าพัวพัน อันส่งผลให้สหรัฐฯ ดำเนินนโยบายต่ออิรัก 3 ประการ ดังนี้ 1) ปิดล้อมอิรัก 2) ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม 3) เปลี่ยนแปลงระบบของการปกครองในอิรัก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการการกำหนดนโยบายของสหรัฐฯ ต่อโลก ต่อภูมิภาค และต่อประเทศอิรักในสมัยคลินตันได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ยังได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรน้ำมันจากภูมิภาคค่าเวปอร์เชียต่อสหรัฐฯ อีกด้วย

2. ภาคนิพนธ์มหบันทิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่องนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาต่ออิสราเอล : เปรียบเทียบระหว่างสมัย ประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน 1992-2001 และ ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช 2001-2003 โดยนายสุรนาท โภคานันท์

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของ สหรัฐฯ ต่ออิสราเอลในสมัยประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตันกับ ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ประเด็นที่ทำการศึกษา กล่าวคือ ทำการศึกษาใน ประเด็นความแตกต่างของนโยบายสหรัฐฯ ของรัฐบาลรัฐบาลทั้งสอง และระบุเวลาในการศึกษา คือ สมัยประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน 1992-2001 และ ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช 2001-2003

จากการศึกษาพบว่าพื้นฐานของการดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกาต่ออิสราเอลใน กระบวนการรักษาสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ที่ดำเนินมากกว่า 40 ปีนั้นจะพบว่าสหรัฐฯ ดำเนินนโยบายโดยมุ่งเน้นไปยัง 3 ประเด็น กล่าวคือ 1) เพื่อป้องปารามสหภาพโซเวียตในการแพร่ อิทธิพลเข้ามายังในช่วงสงครามเย็น 2) เพื่อสนองความต้องการน้ำมันของตน 3) เพื่อรักษาความ ปลอดภัยและการดำรงอยู่ของอิสราเอล ซึ่งสามารถตีความจากประเด็นดังกล่าวได้ว่าสหรัฐฯ ดำเนินนโยบายดังกล่าวเพื่อปักป้องผลประโยชน์ของตนเองนั่นเอง

ทั้งนี้ การเข้ามาของสหรัฐฯ มีส่วนผลักดันมาจากการผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้งแต่ อย่างไรก็ได้ ไม่ได้หมายความว่าบทบาทของสหรัฐฯ ที่มีพื้นฐานอยู่บนผลประโยชน์ของตนจะได้ ประโยชน์เสียที่เดียว เพราะความพยายามของสหรัฐฯ ได้ส่งผลให้ทั้งสองฝ่าย (อิสราเอล- ปาเลสไตน์) ที่ไม่ยอมอยู่ร่วมบนพื้นแผ่นดินเดียวกันสามารถยอมรับซึ่งกันและกันได้ แต่ทั้งนี้ ผู้ ศึกษาได้กล่าวว่า หากสหรัฐฯ ยังคงมุ่งมั่นในการรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของตนเองต่อไปอาจทำให้ กระบวนการรักษาสันติภาพเกิดการชะงักกันได้

จากภาคนิพนธ์ฉบับนี้ได้นำเสนอให้เห็นถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศของ สหรัฐอเมริกาต่ออิสราเอลในยุคสมัยประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน และประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช ได้เป็นอย่างดี โดยแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ และเสถียรภาพของอิสราเอลได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาพบว่าปัจจัยภายในโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อิทธิพลของยิวในสหรัฐฯ มีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลทั้งสองมากกว่า

ปัจจัยภายนอก เพราะตั้งแต่ที่อิสราเอลตั้งเป็นรัฐขึ้นมาจนสหรัฐฯ ก็ให้การสนับสนุนมาตลอดและต่อเนื่องทุกรัฐบาล ทั้งนี้สาเหตุที่สำคัญมาจากอิทธิพลของยิวในประเทศแล้วนั้น แต่การให้อิสราเอลเป็นตัวแทนของสหรัฐฯ ในภูมิภาคก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการให้การสนับสนุนอิสราเอลอีกด้วย

ภาคนิพนธ์เล่มนี้ได้ให้ภาพของยิวในสหรัฐฯ ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่ไม่มีความเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด

3. ภาคนิพนธ์มหابันทิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่องบทบาทของสหรัฐอเมริกาในกระบวนการการรักษาสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในยุคหลังสงครามเย็น: จากประธานาธิบดีคลินตันถึงจอร์จ บุช 1993-2001 โดยมนต์รี มาลีพันธุ์

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาในเชิงพรธรรมนา โดยแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของสหรัฐอเมริกาในการเข้ามามีบทบาทในกระบวนการการรักษาสันติภาพ โดยผู้ศึกษาได้บรรยายให้เห็นถึงการริเริ่มให้เกิดความร่วมมือและอุปสรรคต่าง ๆ ในการพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวของสหรัฐอเมริกา ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จและความล้มเหลวของการเข้าไปเกี่ยวข้องของสหรัฐอเมริกาต่อกระบวนการการสันติภาพระหว่างปี 1993-2001 และได้คาดการณ์ถึงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้ทำให้เราได้ทราบถึงบทบาทของสหรัฐอเมริกาในกระบวนการการสันติภาพตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีคลินตันถึงประธานาธิบดีบุช (1993-2001)

4. ภาคนิพนธ์มหابันทิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่องปัญหาความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของกระบวนการสันติภาพ โดยนายกรัตน์ จันทรจรัสรัตน์

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ ในช่วงเดือนมิถุนายน 2002 – เดือนเมษายน 2003 โดยแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ไม่อาจทำให้กระบวนการสันติภาพบรรลุผลสำเร็จได้ ขั้นเนื่องมาจากความวุ่นแรงที่ยังคงเกิดขึ้นอยู่ตลอดและพฤติกรรมของสหรัฐฯ ที่ไม่ยอมเปิดทางอิสราเอล นอกจานนี้ ความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางการเมือง เช่น เศรษฐกิจ เหล่านี้ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้การเจรจาไม่อาจก้าวหน้าต่อไปได้

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำให้เราได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการเจ.ราชสันติภาพ นอกจากนี้ ยังทำให้เราสามารถเข้าใจถึงบทบาทของสหรัฐฯ ใน การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือให้เกิด กระบวนการเจ.ราชสันติภาพที่ผ่านมาอีกด้วย

5. บทนำแห่งตะวันออกกลาง โดย จรัณ มะลูลีม

หนังสือเล่มนี้ให้รายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นมาของประเทศไทย พื้นฐานทาง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยต่าง ๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจและมุ่งต่าง ๆ ที่อาจถูกกล่าวถึงไปในบางประเทศได้มากยิ่งขึ้น และเป็นการ แนะนำให้รู้จักภูมิภาคตะวันออกกลางได้ดียิ่งขึ้น

จากหนังสือเล่มนี้ทำให้เราสามารถเข้าใจได้ถึงภาพรวมของภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่ง สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์การดำเนินนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ต่อภูมิภาค นี้ต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงผลกระทบของการเข้าไปมีบทบาทของสหรัฐฯ ในสมัยของประธานาธิบดี วิลเลียม เจ. คลินตัน (William J. Clinton: 1993-2001) กับประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush: 2001-2007) ที่มีต่อโลกโดยรวมตลอดจนอาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ด้วย
2. เพื่อจะได้นำแนวทางป้องกันและแก้ไขในกรณีที่การดำเนินนโยบายต่างประเทศของ สหรัฐฯ อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทย